

كورد له پيراويزی ريكه و تني ستراتيژی دريژخايه نی نه مريکا و عيراقدا *

د. بورهان أ. ياسين

۲-۲

گفتوگو ستراتيژی به كان له زمه نينگی تردا

ئو گفتوگويانهی که له سهر پين له نيوان عيراقو وه مريکا بو بهرهمهينانی هاوپيمانيهکی دريژخايه، له روژانی دواییدا چربونه ته وه و پرؤسه که شه بو وه هوی کاردانه وهی جيا جيا له ناوهنده سياسيه كاندا، به لام به شيويههکی سهرنجراکيش لايه نی کوردی ره سمی ئو کاردانه وه پيويستهی نه بووه. له گهل ئو هوشدا دهواتين باس له چه ندراستيهکی پهيوه نديار بکهن: (۱) به گشتی لايه نی کوردی هه لوسته يهکی پؤسه تيفانهی له و گفتوگويانه (وه زور به تايه تيش مانه وهی هيزه نه مريکه كان بو ماوهی دوورو دريژ له عيراق) به ئاشکراو شار دراوه دهر پيوه. ئو هه لوسته يه نيگه رانناميزه نهک دلخوشکر. چوونکه بهرهمه هانتي ريکه و تنيکی ستراتيژی دريژخايه نهک نهک هه ر تايه تيه نديه كانی روانگی سياسي ته کوردیه كان و بهرزه وهندی کورد له بهرچا و نهگري به لکو ئو ريکه و تيه به کاربیت بو به هيزترو توندوتولتر گريذانه وهی باشووری کوردستان به عيراق وه و کالکرينه وه سنووردار کوردی دهسته و ته كانی کورد له و به شهی کوردستان. به باوهری خوم لايه نی دهگري له عيراق تا بوی دهگري کار دهکات بو ئو وهی کوردی بی چاره بهييلته وه له ريکه و تيه دا و روانگی سياسي کوردی له عيراقدا بيزه نگ بکري و ئيختيزال بکات؛ (۲) ئو گفتوگويانه له کاتيگدا چر دهنه وه و کاردانه و کانيش هاوتريپ چر دهنه وه که تيايدا به ره ورو بوونه وهی به عغدا له بهر امير ههريمی کوردستان خهستيکو ئاستيکی تايه تي به خويه وه دهيينی. ئو نه ناکري و هکو سوډفه تهماشا بکري ئو وهی که پيويستی نه مريکا به وه پيداگرتنی له سهر موركردنی ئو ريکه و تيه له لايه ن عه ره به وه له عغدا به کار ديت، يا سوډی سياسي ليوره دهگريت، بو تنگ به کورد هه لچنين. له وه دهچی له و «گه ميه شدا» لايه نی عه ره بی براوه بين له دوو قوله وه؛ په کتيکان

ولآته بو ماوه يهکی دوورو دريژ؛ (۴) له ديديکی نه مريکه به زنده بوونی ناروون و بگره نيگه رانناميز له پيشووه چوونه سياسيه كانی ناو پاڪستان و خهستبوونه وهی هه وه كانی تالپيان نهک هه له نه فغانستان به لکو له پاڪستانيش، بو فه زكردنی نه گيندای ئو ره وته، زهرووردهنی پيداگرتنی نه مريکا له عيراق زيده ترو زيده ترو دهکات؛ (۵) ئيداري بوش تا بوته دهكري به نهگهري زور له روژانی داهاتو دا هه وه كانی چر دهكاته وه له پيناو به نه نجامه گياندننی گفتوگوانو ئيمزاکردنی ريکه و تيه ته که بهر له ته و او بوونی ولايه تي بوش، به لام له وه دهچی ئو نه نجامه له باشترين حالته دا به سه ره ورووی نهگهري قه بوولنه کوردنی ريکه و تيه ته که بيته وه له هه ردو و حالتهی کونگريس و په رله مانی عيراقدا. به لام به باوهری خوم تا ئو جيگه يه شه ته که له سهر قه بوولکردنی کونگريس وه ستابی ئو له گهل جياوازی بؤچوونه كان له نه مريکا تا ئيستا دهر باره ی شهری عيراق، وه له گهل نهگهري ئو وهی ئايا ئوباما يا مەكين له هه لپزارنه كاندا دهيباته وه، ئو ا ديسان وه دژايه تي له دوورينه وهی بهری شهری نه مريکا له عيراق وه چوئيه تي ئو دوورينه وهی که متمر ناكوکی له سهر دهبی له نيوان ديموكراته كانو كۆماریه كان. به م مانايش نه وانهی گره و له سهر شه وه دهكهن که ديموكراته كان يا ئيداري قوباما (نهگهري ئو بره وه بو) قه بوولی ريکه و تنيکی ستراتيژی به مانه وهی هيزی نه مريکی بو ماوهی دوورو دريژ ناکن، نه وانه گره وه که يان به نهگهري زور دؤراو دهبی. له لايه کی تره وه نهگهري ئو وه به هيزه که بابته قه بوولکردنی ريکه و تنيک که به مانه وهی هيزه كانی نه مريکا بو ماوهی دوورو دريژ بيته هوی گرزيه کی سياسي زور له نيوان هيزه سياسي عه ره بيه كانی عيراق دروستبكات به راده يه که له وانه يه نهخشه ی هاوپيمانيه سياسيه كان (له پهيوه ستهگی عه ره بيدا) گورانی جدی به سهر دا بيت و به م پنيش قه بوولکردنی ريکه و تيه ته که له په رله مان زور ناسته م بيت.

لايه نه كانی گه مه:
هه لوئيست و نهگه ركان؟
له هه ولدان بو بهرهمهينانی ريکه و تنيکی دريژخايه ن دهكري

باس له چوار لايه نی سهره کی بکري (نه مريکا، عه ره بی سونه، عه ره بی شيعه و کورد). به لام دهواتين به شيويههکی تريس پؤلنه ته که بکهن، ئم جار هيان نه مريکا له لايه ک وه عيراق به هه موو پيکه اته كانيه وه له لايه کی تره وه. جيگه له وانه ش ناکري له ئاستی ئيقليمدا ئامازه به رولی گرنگی ئيزان نهگريت، به تايه تي له ريگه ی کاريگهري ئم ولآته له سهر لايه نی شيعه له عيراق. به نيگايه کی گشتی به هه لوئيست و گرنگی لايه نه عيراقيه كاندا (سونه، شيعه وه کورد) دهواتين بلين که سونه و شيعه هه ردوکیان پيگه و کاريگهريان له کورد زياتره له سهر ره وتو چاره نووسی گفتوگوان به ئاراسته ی بهرهمهينانی ريکه و تنيک له گهل نه مريکا. لايه نه کوردی، هه رچه نده ئاماده يی هه يه له عغدا، به لام کاريگه ريه که ی پهراويزه وه له به پهراويزکردنی به رده و اميش دايه، ئم جياوازيش له رولو کاريگهري له چه نده فاكتريک پيئه لدهگري؛ (۱) شيعه قولاييکی ئيقليمی هه يه که ئو ويش ئيزانه وه هه ول دهوات سوود له قولاييه و درگريت (نهگهري ته نها به هيمانو ئامزه ش بيت) له هاوسهنگی هيزدا بهر امير نه مريکه كان. قولايی سونه ی عه ره بيش ولآتانی عه ره بيه به تايه تي هه نديک له وانه؛ سونه ش به دوری خوی سوود له قولاييه و دردهگري له هاوسهنگيه كانی هيزدا. ئه وهی ده ميته وه کورده که خودی هچ قولاييه کی ئيقليمی ئه وتو نيه، بگره هه ر خويشي خوی به بي چاره دهيينی. له دره نجامدا نه مريکه كان حسيب بو ئو هاوسهنگيه (يا راستتر بلين ناهاوسهنگيه) دهكهن له خه ملاندنی سياسي ته كانيان؛ (۲) مه سه له يه کی تريس بوون له ناوه نده (با بلين له عغدا) به کاريگه ريه يه وه يا دژه کی، به باوهری خوم له گهل ئاماده يی کوردی له ناوه نده له سالی دواییدا به لام کاريگه ري و جبي په نجه ي به راده ی پيويست به مه سه له هه ره چاره نووسه سازه كاندا ديار نه بووه. من گومانم له ودا نيه که له ماوهی داهاتو دا هه ولی شيعه و سونه بو پهراويزخستنی کورد رشنترو چرت ره دهيينه وه، نه مه ش به شيگه له سياسي تنيکی فراوانتر بو به ئامانجيه کی دوورو دريژتر؛ (۳) يه ک شت ده ميته وه که ئو ويش په کانگير بوون له گهل خواستی نه مريکا به

هه لوئيستی کورد بهر امير به لايه نی نه مريکيش به هيزتر ده بو نهگه ر تا ماوه يه که ئو هه لوئيسته به ناروونی بمابايه ته وه. چوونکه ناروونی له هه لوئيسته دا ديتوانی وا له لايه نی نه مريکی بکات که ئو شه بکن که پيويسته بو زامنکردنی هه لوئيستيکی پؤزه تيف له کورد.

چ سيناريو يه ک
له باسيکی ئه وه دا دهكري مرؤف باس له کومه ليک سيناريو بکات که دهكري بخه ملنرين بنا له سهر نهگه رو پيشووه چوونی جؤراوچؤر، به تايه تي نه وانه ی که پهيوه ندياران به عيراق و نه مريکا وه هه يه. له باره يه وه بهرهمه هانتي ريکه و تيه نه مريکه يه کی دريژخايه ن تا کؤتايی ئم سالاو سهره تاي سالی داهاتو (که تيايدا دهر فته ي ياسايی مانه وهی هيزه كانی نه مريکا به سهر دهچيت، چوونکه سالی جاريک نوينه دهگريته وه، وه ئيداره ی پؤسه تيفانه ی خوی له مه سه له ی مانه وهی دوورو دريژي هيزی نه مريکا له عيراق، دوو زيانی له خوی هه لوئيستی هه ره کؤتايی خویدا، هه لوئيستیک که دهكرا له درهنگر (يا راستتر بلين له کاتي مونسب) ئاشکراکردنی زور سوود به خستر بوايه بو کورد خوی، جيگه له مه ش به زو ئاشکراکردنی هه لوئيستی خوی توربه يه کی ناپيويستی لايه نی عه ره بی بوخوی هينا وه به م شيويه ش خوی مه حرومکرد له به کاربردنی کاريک بهر امير لايه نی عه ره بی، به بؤچوونی خوم هه ولی دوورخسته وهی توخمی کوردی له و گروه عيراقيه ی که گفتوگؤ له گهل نه مريکه كان دهر باره ی ريکه و تيه ستراتيژی دهكهن ته نها به مه سه لتي که مکرده وهی رولی کورد نيه به گشتی له پرؤسه ی سياسيدا، به لکو دهواتنی ره واندنه وهی ترسو نيگه رانی لايه نی عه ره بی بيت له وهی که کورد هه ر زو هه لوئيستی پؤزه تيفی ئاشکرايه و به مانايش هه ولده دات بو به نه نجامه گياندننی خواستی نه مريکه كان بو ماوهی دوورو دريژ له عيراق. له بهر نه وه، به باوهری خوم، کورد ده بوايه هه لوئيستی خوی هه ره ودها به سوکو ئاسانی به و ئاشکرايو و روويه نه دايه ته ده ست به لکو تا بيتوانيايه بيپاريزيت تا کاتي هه ره پيويست. هه ر له و سؤنگه يه وه

۲۰۰۹/۸/۲۹

*** له نووسيني ئم بابته دا**
سوود له کومه ليک
سه رچاوه وهر گيراوه

وه زاره تی ناوخو
پاريزگای سلیمانی
کاريگري خوجييه تي / به ريوه به ريتی پلان و به واداچوون
بانگه وازی ئاشکرا ۲۱۰ - R۲
پرؤزه: پرؤزه ی نوژه نه کورده ننه تاکی ئای ۱۲۰۰۰ م له به رده قاره مان له ناو فه رمانده ی (ه.پ.ک)
* پاريزگای سلیمانی ئاگاداری سه رجه م به ليندرو کومپانیاکان دهکات که تهنده ري پرؤزه ی ناوبرا وه هه يه بو جيه جي کردن سهر دانی فه رمانگه که مان (کاريگري و خوجييه تي) له تلاری جه مالی حاجی علی نهومی (۵) له سهر شه قامی سهره کی سالم بکات به مه به ستي وهرگرتنی تهنده.
* وهرگرتنی تهنده له رۆژی ۲۰۰۸/۹/۲۲ ده ست پي دهکات تا رۆژی ۲۰۰۸/۹/۲۶ کاتژمير (۹) ی سهر له به يانی تا ۱۲ ی نيوه رۆ.
* دوا رۆژی گه رانه وهی تهنده رۆژی ۲۰۰۸/۹/۱۴ کاتژمير ۹۶ ی سه رله به يانی تا ۱۰ ی نيوه رۆ بو کاريگري خوجييه تي
* رۆژی کورده وه ئاشکراکردنی تهنده رۆژی ۲۰۰۸/۹/۱۴ کاتژمير ۱۱ ی پيش نيوه رۆ.
مه رجه کانی به شداری کورن:
۱- پيويسته ئه و کومپانیاو به ليندهرانه ی که به شداری دهکن پله ی پؤلين کورديان (۱ تا ۱۰) بيت، پيناسه ی (يه کيتی به ليندهرانی کوردستان و وه زاره تی پلان دانهانی هه ولير) يان پينيت.
۲- ئه و به ليندرو کومپانیايه ی که له دهره وهی هه ريمن پيويسته پشتگيري تومارکردنی پينيت له لايه ن (به ريوه به ری گشتی بازرگانيه وه).
۳- هچ تهنده ريک دوا ی کاتي ديار ی کرا و وهر ناگيريت و سنو قی تهنده ر داده خريت.
۴- بری ته مينات به پنی ياسو رينمايه کان ده بيت، به بری پارهی ديار ی کرا و به چه کيکی په سه نده کرا و (مصدق) يان (خطاب ضمان) به بری (۱۵۰۰۰۰) يه ک ميليون و پينچ سه ده هزار دینار وهر دهگريت بو ۳۰ رۆژ که ده بيت له کاتي گه رانه وهی تهنده ر نامده بيت.
۵- پيويسته به ليندرو کومپانیا به شدار بووه کان ئاماده ی پرؤسه ی کورده وهی تهنده رين يان نوينه ريک ديار ی بکن بو ئه و مه سه لته به پينچه وانه وه تهنده ر کانیا ناکر يته وه.
۶- ئه و کومپانیاو به ليندهرانه ی که به شداری دهکن له بانگه پيشته که دا پيويسته نه ستو پاکی باجی دهرامه تيان پي بدریت بؤسالی و پيناسه يان پينيت.
۷- وهرگرتنی تهنده ر بهر امير (۸۰۰۰) هه شت هزار دینار که ناگه ر يته وه بو خاوه نه که ی کريی بلا و کورده وهی ئم ئاگادار يه ده که و يته سه ر ئه و که سه ی که تهنده ر که ی بو دهر ده چنت.
۸- ئه و که ره ستانه ی که پشتکيني هه يه پيويست بؤی نه نجام بدریت به ئاماده بوونی لايه نی پهيوه ندی دار.
۹- به ليندهر ليستی ئه و کارانه ی که نه نجامی داوه پيش که شي بکات له گهل پشتگيري لايه نی سوود مند وه له گهل بهر نامه ی کاری به پنی ماوه که ی (جدول تقدم العمل) له کاتي نه بوونی مه رجه کانه دا تهنده ر ناکر يته وه.
۱۰- به ليندهر مافی به شدار بوونی نابی له کاتي نه بوونی مه رجه کانه دا.

دانا ئه حمده مه جید
پاريزگاری سلیمانی

وه زاره تی ناوخو
پاريزگای سلیمانی
کاريگري خوجييه تي / به ريوه به ريتی پلان و به واداچوون
بانگه وازی ئاشکرا ۲۱۲ - R۱
پرؤزه: پرؤزه ی گه ياندنی خزه مته گوزاری بو گه ره کی باخان له سلیمانی
* پاريزگای سلیمانی ئاگاداری سه رجه م به ليندرو کومپانیاکان دهکات که تهنده ري پرؤزه ی ناوبرا وه هه يه بو جيه جي کردن سهر دانی فه رمانگه که مان (کاريگري و خوجييه تي) له تلاری جه مالی حاجی علی نهومی (۵) له سهر شه قامی سهره کی سالم بکات به مه به ستي وهرگرتنی تهنده.
* وهرگرتنی تهنده له رۆژی ۲۰۰۸/۹/۲۲ ده ست پي دهکات تا رۆژی ۲۰۰۸/۹/۲۶ کاتژمير (۹) ی سهر له به يانی تا ۱۲ ی نيوه رۆ.
* دوا رۆژی گه رانه وهی تهنده رۆژی ۲۰۰۸/۹/۱۵ کاتژمير ۹۶ ی سه رله به يانی تا ۱۰ ی نيوه رۆ بو کاريگري خوجييه تي
* رۆژی کورده وه ئاشکراکردنی تهنده رۆژی ۲۰۰۸/۹/۱۵ کاتژمير ۱۱ ی پيش نيوه رۆ.
مه رجه کانی به شداری کورن:
۱- پيويسته ئه و کومپانیاو به ليندهرانه ی که به شداری دهکن پله ی پؤلين کورديان (۱ تا ۳) بيت، پيناسه ی (يه کيتی به ليندهرانی کوردستان و وه زاره تی پلان دانهانی هه ولير) يان پينيت.
۲- ئه و به ليندرو کومپانیايه ی که له دهره وهی هه ريمن پيويسته پشتگيري تومارکردنی پينيت له لايه ن (به ريوه به ری گشتی بازرگانيه وه).
۳- هچ تهنده ريک دوا ی کاتي ديار ی کرا و وهر ناگيريت و سنو قی تهنده ر داده خريت.
۴- بری ته مينات به پنی ياسو رينمايه کان ده بيت، به بری پارهی ديار ی کرا و به چه کيکی په سه نده کرا و (مصدق) يان (خطاب ضمان) به بری (۷۳۰۰۰۰۰) هفتا و سئ ميليون دینار وهر دهگريت بو ۳۰ رۆژ که ده بيت له کاتي گه رانه وهی تهنده ر نامده بيت.
۵- پيويسته به ليندرو کومپانیا به شدار بووه کان ئاماده ی پرؤسه ی کورده وهی تهنده رين يان نوينه ريک ديار ی بکن بو ئه و مه سه لته به پينچه وانه وه تهنده ر کانیا ناکر يته وه.
۶- ئه و کومپانیاو به ليندهرانه ی که به شداری دهکن له بانگه پيشته که دا پيويسته نه ستو پاکی باجی دهرامه تيان پي بدریت بؤسالی نئی و پيناسه يان پينيت.
۷- وهرگرتنی تهنده ر بهر امير (۵۵۰۰۰۰) چوار سه دو په نجا هزار دینار که ناگه ر يته وه بو خاوه نه که ی کريی بلا و کورده وهی ئم ئاگادار يه ده که و يته سه ر ئه و که سه ی که تهنده ر که ی بو دهر ده چنت.
۸- ئه و که ره ستانه ی که پشتکيني هه يه پيويست بؤی نه نجام بدریت به ئاماده بوونی لايه نی پهيوه ندی دار.
۹- به ليندهر ليستی ئه و کارانه ی که نه نجامی داوه پيش که شي بکات له گهل پشتگيري لايه نی سوود مند وه له گهل بهر نامه ی کاری به پنی ماوه که ی (جدول تقدم العمل) له کاتي نه بوونی مه رجه کانه دا تهنده ر ناکر يته وه.
۱۰- به ليندهر مافی به شدار بوونی نابی له کاتي نه بوونی مه رجه کانه دا.

دانا ئه حمده مه جید
پاريزگاری سلیمانی